

YENİ BİR VERGİ GÜVENLİK ÖNLEMİ

Kriz dönemleri ve Covid-19 salgını nedeniyle hisse geri alım işlemlerinin artması bu işlemlere vergiyi gündeme getirdi. Düzenleme kapsamında alınması planlanan yüzde 15'lik verginin sermaye şirketlerinin varlıklarında azalmaya neden olacağı öngörülmüyor.

Anayasamıza göre herkes malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlü olup, vergi ödevi, kamu gücü kullanılarak gelir sahiplerinden alınıyor. Bu nedenle, kamu gücü karşısında vergi yükümlüsünün güvencesi 'hukukun üstünlüğü' ve 'vergide kanunilik' ilkesidir. Bu noktada kanunilik, verginin kanun lafzında yer almasına indirgenmemeli; vergi kanunları 'adalet ve eşitlik ile mülkiyet hakkının korunması' ilkelerine dayanmalıdır. Yoksa bir vergi kanunla alınmış olsa bile adil olmaz.

Diğer taraftan modern vergi sistemlerinde mükellefin elde ettiği gelirin beyanı esastır. Peki bu aşamada vergide güvenlik açığı olur mu? Evet olur ve buna karşı vergi kanunlarına 'vergi güvenlik müesseseleri' yerleştirilmiştir. Kurumlar Vergisi Kanunu'ndaki 'kontrol edilen yabancı kurum, örtülü sermaye ve transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı', Gelir Vergisi Kanunu'ndaki (GVK) 'hasılat esaslı kazanç tespiti' gibi düzenlemeler bu durumun örnekleridir.

NEDEN HİSSE GERİ ALINIR?

Şirketlerin ortakları ve ortaklar dışındaki paydaşlarına karşı yükümlülüklerinden biri de şirketin hisse değerini piyasa dalgalanmalarına karşı korumaktır. Bu nedenle Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 379'uncu maddesi hükmü ile şirketlerin hisse geri almalarına imkân veriliyor. TTK'na göre bir şirketin sermayesinin yüzde 10'unu temsil eden hisselerini 'geri alma hakkı' vardır. Bir şirketin daha fazla hisse geri alımına izin verilmemiyor, alınması durumunda da yüzde 10'u aşan kısmı elde çıkarması veya bu oranda sermaye azaltması gerekiyor. Son olarak hisse geri alımının amacı, ortaklığa kazanç sağlamak veya ortaklara kâr payı dağıtmak değildir.

HİSSE GERİ ALIMINA VERGİ

Hisse geri alımlarının son zamanlarda sıkça kullanıldığı gözleniyor. Ekonomik kriz dönemleri ve

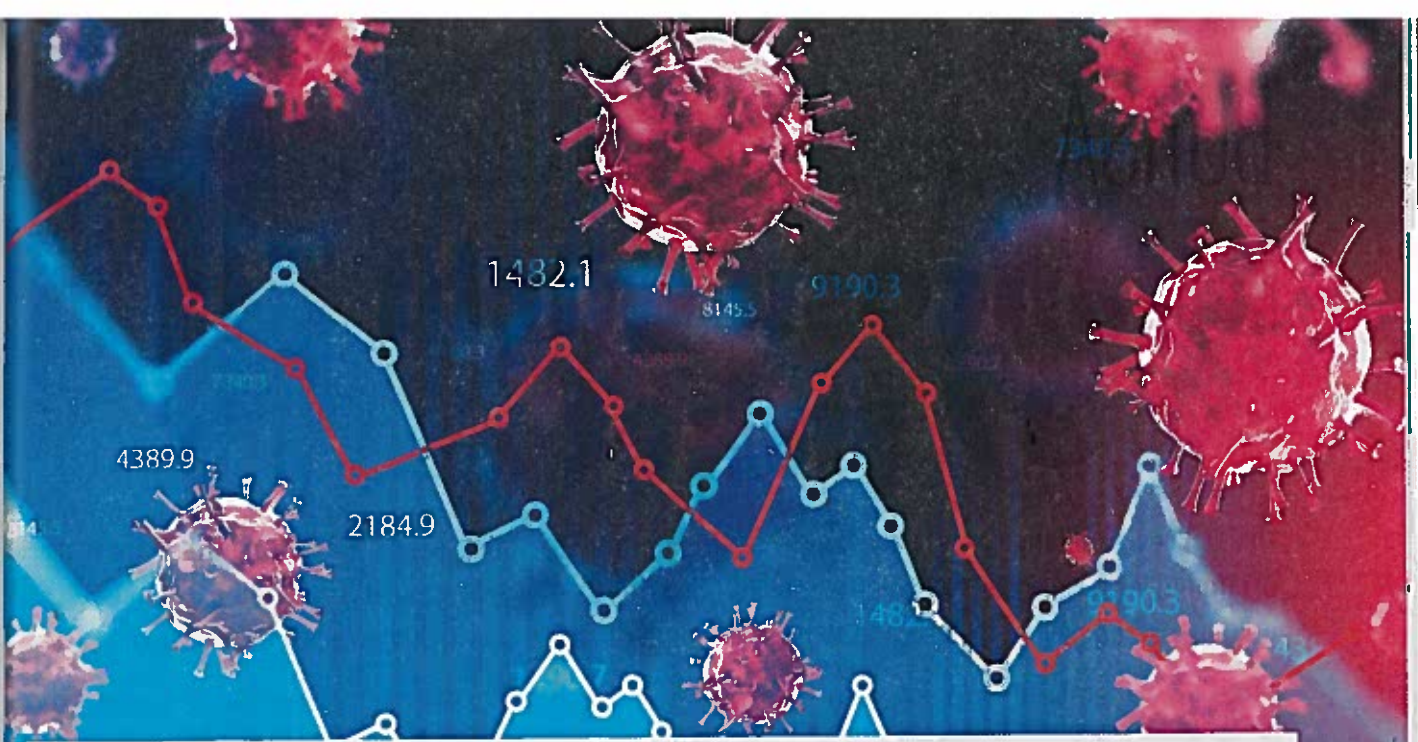
Covid-19 salgını nedeniyle hisse geri alım işlemlerindeki artış, vergilemesinin açıklığa kavuşturulmasını gerektirdi. Geçmişte kurucu intifa senetlerinin geri alınımının da dağıtılmış kâr payı sayılması gündeme gelmişti. TTK'nun tanıdığı geri alma imkânı, hisseleri iki yıldan fazla elde tutan gerçek kişi ortaklardan hisse veya pay geri alımını vergisel avantajları nedeniyle ön plana çıkardı. Bu durum karşısında 11.11.2020 tarihinde TBMM'nde onaylanan 7256 sayılı Kanun ile vergi mevzuatımıza 'hisse geri alımında vergileme yeni bir güvenlik müessesesi' dahil edildi. Düzenleme yayımı tarihinde yürürlüğe girecektir. Kanun gerekçesindeki ifadeyle, tam mükellef sermaye şirketlerinin bu suretle vergisiz kâr dağıtımını yapmalarının önüne geçilerek ve kârın dağıtılıp dağıtılmadığına bakılmaksızın yüzde 15 stopaj vergilemesiyle 'vergi güvenlik müessesesi' oluşturuluyor.

Kanun teklifine göre, GVK'nun 94'üncü maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna eklenen bir fıkrayla tam mükellef sermaye şirketlerinin kendi paylarını geri almaları belli şartlarla dağıtılmış kâr payı sayılıyor ve belirli esaslara göre hesaplanan tutarlar üzerinden yüzde 15 stopaj yapılması öngörülmüyor ve tevkifatın bazı şu şekilde tanımlanıyor:

- Geri alım sonrasında hisselerin sermaye azaltımıyla itfa edilmesi durumunda, şirketin bu hisseleri edinim bedeli ile hisse senetlerinin itibari değeri arasındaki fark (sermaye azaltımının tescil edildiği tarihte tevkif edilmek üzere),

- Geri alınan hisselerin edinim bedelinden daha düşük bir bedel karşılığı elden çıkarılması durumunda iktisap ile elden çıkarma bedeli arasındaki fark (hisselerin elden çıkarıldığı tarihte tevkif edilmek üzere),

- Geri alım ile edildiği tarihten sonraki iki tam yıl içerisinde, edinilen hisselerin sermaye azaltımıyla itfa edilmemesi veya elden çıkarılmaması durumunda, edinim ile hisse senetlerinin itibari değeri arasındaki fark, (hisse veya iktisap tarihinden itibaren iki tam yıllık

sürenin son günü tevkif edilmek üzere),

Bu şekilde yapılan kesinti hiç bir vergiden mahsup edilemeyecek olup; tam mükellef sermaye şirketinin paylarının BİST'te işlem görüp görmemesine, işlem gören paylarının toplam payları içindeki oranına, geri alınan payların BİST'da işlem gören paylardan olup olmamasına, tam mükellef kurumlardan geri alınıp alınmamasına, tam mükellef sermaye şirketinin yıllık satış hasılatı ve diğer gelirlerinin toplam tutafına göre ayrı ayrı ya da birlikte yüzde 15 oranını sifıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanı yetkili olacaktır.

BAŞKA BİR DÜZENLEME OLABİLİR MİYDİ?

Öncelikle 29.9.2020 tarihli 1. Mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan YEP vergi hedefleri arasında 'vergi mevzuatının sadeleştirilmesine, etkin olmayan istisna, muafiyet ve indirimlerin gözden geçirilmesine ve kademeli olarak kaldırılmasının sürdürülmesi' olduğunu hatırlayalım.

Hisse geri alımında uygulanacak yüzde 15 verginin nedeni GVK'nunda iki yıldan fazla elde tutulan göre hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan değer artış kazancının vergilenmemesi ve bu işlemin 'vergisiz kâr dağıtımı' olarak görülerek bu işlemin yapılmasının önüne geçilmesidir.

Düzenleme başka bir şekilde yapılabilir miydi? Evet. Gerçek kişilerin iki yıldan fazla elde tuttuğu ve geri alıma konu edilen hisseler ve paylardan elde edilen değer artış kazanç stopaja tabi tutularak veya beyan kapsamına alınarak vergilenebilirdi. Bu şekildeki bir vergileme daha adil ve YEP ile açıklanan hedefle uyumlu olurdu. Aksine yeni düzenleme ne bir sadeleştirme getirdi ne de bir istisnayı kaldırdı.

Tam tersi bu düzenleme yasalarsa vergi sistemi daha çarpık hale gelecek. Çünkü GVK'nun 94'üncü

maddesi esas itibarıyla 'istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat' yapmayı düzenler ve yapılan tevkifat gelir sahiplerinin kazançlarından mahsup esasına dayanır. Bu nedenle öngörülen yüzde 15 stopaj uygulaması 94'üncü maddedeki vergi tekniğine de uygun olmayıp, GVK'nun sistematığına da uymadığı düşünülüyor.

KİMİN VERGİSİ?

Bu düzenlemedeki yüzde 15 kimin vergisinden mahsup edilmek üzere tevkif edilecektir? Hiç kimsenin. Bu nedenle de hisse geri alımındaki bu yeni 'vergi güvenlik müessesesi', uygulanan diğer 'vergi güvenlik' müesseselerinden farklıdır. Örneğin kontrol edilen yabancı kurum kazancı kapsamında Türkiye'de vergilendirilmiş kazanç, yurtdışındaki kurum tarafından sonraki yıllarda dağıtıldığında elde edilen kâr paylarının daha önce Türkiye'de vergilendirilmiş kısmı ayrıca vergilendirilmiyor.

Düzenleme kapsamında yapılacak yüzde 15 vergi sermaye şirketlerinin varlıklarında azalmaya neden olacak. Özellikle halka açık şirketlerinin açıklık oranları dikkate alındığında, bu düzenlemeden en fazla zarar görecektir. Hisse senedi yatırımcıları ile bireysel emeklilik planlarını hisse senedi yatırım fonlarında değerlendiren tasarruf sahipleri olacak. Çünkü azınlık olarak hisse geri alımını engellemeleri hâkim ortak karşısında mümkün olmayacak. Diğer taraftan hâkim ortaklarda hisse geri alımını şirketin menfaati için yapıyor. Dolayısıyla yatırımcıların umudu Cumhurbaşkanı yetkisinin halka açık şirketler için yüzde sıfır olarak belirlenmesidir.

Diğer taraftan, düzenleme 'vergide mülkiyet hakkının korunması' ilkesi çerçevesinde ele alındığında yüzde 15 vergiyi ödemek durumunda olan tam mükellefler şirketlerin zarara uğradıkları ve bu zararlarının tazmini iddiasının gündeme getirilmesi ve/veya düzenlemenin anayasaya aykırılığı iddia edilebilir.